

กระทู้ถามที่ ๑๗๓ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๒๔ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอให้รัฐบาลช่วยเหลือเยียวยาราษฎรผู้ประสบภัยช้างป่าทำร้ายจนเสียชีวิต ในพื้นที่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่ายุบใน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถาพนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

ด้วยเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา เกิดเหตุการณ์ช้างป่าทำร้ายนายประมวณ โพธิ์เงิน อายุ ๗๕ ปี ขณะเดินทางในสวนยางพารา บาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตในเวลาต่อมา ในพื้นที่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่ายุบใน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง สร้างความสูญเสียให้แก่ครอบครัวของผู้เสียชีวิต และส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของราษฎรในพื้นที่อย่างเป็นวงกว้าง พี่น้องประชาชนเกิดความหวาดกลัว รู้สึกไม่มีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตร ประกอบกับปัจจุบันการแก้ปัญหาช้างป่าดังกล่าวของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีความชัดเจน และยังไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใดนั้น จึงขอเรียนถามว่า

๑. รัฐบาลได้ช่วยเหลือเยียวยาราษฎรผู้ประสบภัยช้างป่าทำร้ายจนเสียชีวิต ในพื้นที่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่ายุบใน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง รายดังกล่าวนี้หรือไม่ หากมีใช้ระเบียบหรือหลักเกณฑ์ใด วงเงินเท่าใด ขอทราบรายละเอียด

๒. กรณีเกิดเหตุการณ์ช้างป่าทำร้ายร่างกายราษฎรได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีแนวทางหรือขั้นตอนในการดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาราษฎรอย่างไร ขอทราบรายละเอียด

๓. ช้างป่าที่ดุร้ายตัวนี้เดินทางออกจากป่าอนุรักษ์เมื่อใด ออกมาจากพิกัดใด ผ่านเส้นทางใด มาพักค้างที่ตำบลป่ายุบในตั้งแต่เมื่อใด รัฐบาลจะเร่งผลักดันช้างป่าตัวนี้กลับถึงป่าอนุรักษ์เมื่อใด ผ่านเส้นทางใด โดยวิธีใด ขอทราบรายละเอียด

๔. ช้างป่าตัวนี้เคยมีประวัติทำร้ายคนหรือไม่ รัฐบาลมีแผนงานยิงยาสลบเพื่อนำช้างป่าตัวนี้ไปปรับปรุงพฤติกรรมหรือไม่ ถ้ามี วิธีการเป็นอย่างไร ใช้เวลาปรับปรุงพฤติกรรมนานเท่าไร ขอทราบรายละเอียด

๕. ถ้ารัฐบาลไม่มีแผนงานตามข้อ ๔ รัฐบาลจะดำเนินการอย่างไรไม่ให้ช้างป่าตัวนี้ทำร้ายชีวิตร่างกายประชาชน รวมทั้งให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนผู้กรีดยางพาราในพื้นที่ ขอทราบรายละเอียด ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

บัญญัติ เจตนจันทร์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

จังหวัดระยอง

คำตอบกระทู้ถามที่ ๑๗๓ ร.

ของ นายบัญญัติ เจตนจันทร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง พรรคประชาธิปัตย์
เรื่อง ขอให้รัฐบาลช่วยเหลือเยียวยาราษฎรผู้ประสบภัยช้างป่าทำร้ายจนเสียชีวิต ในพื้นที่หมู่ที่ ๓
ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ข้าพเจ้า พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ขอตอบกระทู้ถาม เรื่อง ขอให้รัฐบาลช่วยเหลือเยียวยาราษฎรผู้ประสบภัยช้างป่าทำร้ายจนเสียชีวิต ในพื้นที่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ของท่านสมาชิกผู้มีความสนใจที่ได้รับรายงานจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงมหาดไทย ดังนี้

คำตอบข้อที่ ๑

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ประสานงานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เพื่อพิจารณาความเสียหายอันเนื่องมาจากช้างป่าเป็นภัยพิบัติให้สามารถได้รับความช่วยเหลือ ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้รับไปดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว ในการนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลป่ายุบใน ได้ให้ความช่วยเหลือกรณีเสียชีวิต ๒๕,๐๐๐ บาท และเป็นหัวหน้าครอบครัวอีก ๒๕,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท โดยญาติผู้เสียชีวิตได้รับเงินจำนวนดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว

คำตอบข้อที่ ๒

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแนวทางในการดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าทำร้ายร่างกายราษฎรได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต คือการจัดทำระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า ตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ

นอกจากนี้ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชรมหาวัชรราชธิดา ทรงพระกรุณาจัดตั้งกองทุน “คชานุรักษ์” ทรงพระราชทานเงินตั้งต้นจำนวน ๕ กองทุน ใน ๕ จังหวัด เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเป็นกองทุนในการบริหารกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ รวมไปถึงการให้ค่าชดเชยสำหรับการเกษตรที่เสียหาย ความเสียหายทางทรัพย์สิน เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บจากภัยจากช้างป่า ในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก ตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากช้างป่าว่าด้วยกองทุนคชานุรักษ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

คำตอบข้อที่ ๓

ช้างป่าที่พบในพื้นที่อำเภอวังจันทร์ เป็นช้างป่าที่มีเส้นทางการเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง ซึ่งเป็นกลุ่มช้างป่าที่มีประชากรอยู่ราว ๆ ๓๐ - ๔๐ ตัว ในบางฤดูกาลได้ออกไปหากินและพักอาศัยนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ส่วนช้างป่ากลุ่มดังกล่าวเริ่มพบออกนอกพื้นที่ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๕๕ หากินบริเวณอำเภอวังจันทร์ และอำเภอปลวกแดง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีฝูงช้างข้ามมาหากินบริเวณเขาไม้่นวล เขากะพง ทำให้มีช้างบางตัวเข้ามารวมกลุ่ม ส่วนช้างป่าฝูงใหญ่กลับเข้าป่าอนุรักษ์ โดยมีเส้นทางการเคลื่อนที่เริ่มจากป่าอนุรักษ์ไปตำบลเขาน้อย อำเภอเขาชะเมาและข้ามไป หมู่ที่ ๔ บ้านหนองม่วง ไป ตำบลชุมแสง ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ และข้ามไปฟาร์มไก่เขามดงาม อำเภอหนองใหญ่ เขาชก และเขาสิงโต และไปคลองตะเคียน คลองพลู หุบอีเหี้ยก เนินดินแดง และข้ามถนน ๓๔๔ บ้านบึงแกลง ไปที่ตำบลเขาน้อย ตำบลตาสีหิ และหมู่ที่ ๕ บ้านเฉลิมลาภ ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ และหมู่ที่ ๑ บ้านคลองน้ำแดง หมู่ที่ ๓ บ้านหนองไร่ หมู่ที่ ๕ บ้านคลองน้ำดำ หมู่ที่ ๖ บ้านเขาคลองซอง ตำบลหนองไร่ อำเภอปลวกแดง และผ่านไปตำบลเขาคันทรัง อำเภอศรีราชา ไร่เอเชีย สนามกอล์ฟ และตำบลชุมแสง ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ สนามกอล์ฟวังจันทร์ บึงสามง่าม ตำบลบางบุตร อำเภอบ้านค่าย อำเภอปลวกแดง และคาดว่า ช้างป่าฝูงดังกล่าวจะหากินอยู่บริเวณนี้ เนื่องจากมีจุดที่เป็นหย่อมป่าเหมาะสำหรับเป็นที่พักอาศัยและที่หลบภัย นอกป่าอนุรักษ์ เช่น เขากะพง เขาไม้่นวล เขาสิงโต ประกอบกับมีแหล่งน้ำแหล่งอาหารสมบูรณ์หลากหลาย เช่น ป่าล้ม มันสำปะหลัง สับปะรด กล้วย สวนขนุน

ข้อสังเกตในการผลักดันช้างป่า ดังนี้

๑. ช้างป่าที่อยู่รวมกันเป็นฝูงใหญ่จะสามารถผลักดันกลับได้ง่ายกว่าเพราะจะมีลูกช้างตัวเล็กถ้ามีการกดดันหรือรบกวน ฝูงช้างจะห่วงความปลอดภัยของลูกช้าง จึงสามารถผลักดันให้เคลื่อนที่ไปในทิศทางที่ต้องการได้

๒. ช้างป่าที่พบส่วนใหญ่เป็นช้างตัวผู้ ซึ่งไม่มีความกังวลหรือความกลัว จึงทำให้เวลาผลักดันช้างจะไม่ไปในทิศทางที่ต้องการ

๓. การผลักดันช้างป่าในพื้นที่ดังกล่าว บริเวณพื้นที่ใกล้เคียงมีลักษณะเป็นภูเขาและป่ารกทึบขณะผลักดัน ช้างจะอาศัยหลบขึ้นเขาเพื่อหลบหลีกเลี่ยงการผลักดันของเจ้าหน้าที่ และเดินตัดไปออกยังพื้นที่ใกล้เคียง

สาเหตุหลักของปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีดังนี้

๑. การเพิ่มขึ้นของประชากรช้างป่าในพื้นที่ ปัจจุบันมีช้างป่ากระจายอยู่บริเวณผืนป่าตะวันออก ราว ๓๖๔ ตัว และมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘.๒ ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มค่อนข้างสูง แต่อัตราการลดลงน้อยมาก เนื่องจากประชากรเสือโคร่ง ซึ่งเป็นสัตว์ป่าที่ควบคุมประชากรช้างป่าได้สูญพันธุ์ไปจากกลุ่มป่านี้ อีกทั้งพฤติกรรมการเคลื่อนย้ายถิ่นของช้างป่า ช้างป่าเจ้าถิ่นจะผลักดัน

ให้ช้างหนุ่มออกจากพื้นที่ ช้างเพศผู้เมื่อโตเต็มวัยอายุประมาณ ๑๔ ปี จะแยกตัวออกจากโขลง และกลับเข้าโขลงเฉพาะช่วงฤดูผสมพันธุ์

๒. ถิ่นที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงสภาพ เกิดการบุกรุกขยายพื้นที่ทำกิน ป่าถูกบุกรุกเปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจโดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน ยางพารา ประชาชนอพยพเข้ามาทำการเกษตรในพื้นที่ป่ารอยต่อจนชนเขตป่าอนุรักษ์ พื้นที่รอยต่อบางแปลงมีการออกเอกสารสิทธิ ทำให้ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของช้างป่าลดลง พื้นที่ทุ่งหญ้าลดลง และป่าที่เหลือเป็นภูเขาสูงชัน ซึ่งไม่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งอาศัยของช้างป่า และมีถนนตัดผ่านพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทำให้พื้นที่ถูกแบ่งเป็นขนาดเล็กลง

๓. แหล่งน้ำและแหล่งอาหารดึงดูดช้างเข้ามาในพื้นที่ เมื่อพื้นที่ป่าลดลง ส่งผลให้แหล่งน้ำเดิมลดลง ช้างป่าจึงเข้าไปใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในชุมชนและติดใจรสชาติของพืชผลทางการเกษตร เช่น กัญชง ขนุน ทูเรียน ลองกอง มะม่วง ข้าวโพด สับปะรด ยอดปาล์มน้ำมัน มะพร้าว เงาะ ลำไย เป็นต้น และชนิดของพืชเกษตรกรรม เอื้อให้ช้างป่ามาอยู่อาศัย ประชาชนส่วนใหญ่นิยมปลูกยางพาราและผลไม้ ซึ่งพืชพันธุ์ดังกล่าว มีสภาพเหมือนป่าที่เอื้อต่อการหลบซ่อนตัวของช้างป่าในชุมชน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแผนการศึกษาเส้นทางการเคลื่อนที่ของช้างป่า โดยใช้อุปกรณ์ติดตามตัวสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) ในช้างป่าหรือกลุ่มช้างป่าที่ออกหากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นประจำ และศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ช้างป่าใช้ประโยชน์ในเส้นทางที่ช้างป่าเคลื่อนย้ายผ่าน ตำแหน่งพักนอน แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ฯลฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการติดตามและเฝ้าระวังช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเป็นระบบโดยในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด) มีแผนดำเนินการติดตามช้างป่าจำนวน ๑๒ ชุด เฉพาะช้างป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จำนวน ๖ ชุด และช้างป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง จำนวน ๒ ชุด

คำตอบข้อที่ ๔

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีความพยายามในการดำเนินการโครงการจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ (เขาตะกรับ) ในพื้นที่กว่า ๔,๓๐๐ ไร่ บริเวณป่าเขาตะกรับ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว สำหรับนำช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นประจำมาปรับพฤติกรรม ซึ่งในบริเวณดังกล่าวมีทั้งรั้วเหนียว รั้วไฟฟ้าป้องกันช้าง ศูนย์รักษาอาการบาดเจ็บของช้างป่าและอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการดูแลช้างป่า โดยจะปล่อยให้ช้างป่าได้หากินตามธรรมชาติในพื้นที่แห่งนี้ ทั้งนี้โครงการฯ ดังกล่าว ได้นำช้างป่าเข้ามาปรับพฤติกรรมแล้วจำนวน ๒ ตัว ได้แก่ สีดอแดง และสีดอแก้ว ซึ่งพบว่า การดำเนินการของโครงการฯ ต้องมีการปรับปรุงในเรื่องของรั้วไฟฟ้าและสิ่งกีดขวางให้มีความแข็งแรงมั่นคงมากขึ้น ประกอบกับข้อจำกัดของขนาดพื้นที่และงบประมาณในการดำเนินการ ขณะนี้จึงยังไม่สามารถรองรับช้างป่าเพิ่มเติมได้

คำตอบข้อที่ ๕

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ ป่าอนุรักษ์ตามแผนการจัดการช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด) ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ๘ กิจกรรมหลัก ๑๔ กิจกรรมย่อย และ ๒๗ โครงการ โดยแบ่งเป็นการจัดการ ทั้งในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยมีกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ดังนี้

๑. การพัฒนาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยเร่งดำเนินงานฟื้นฟูป่า พัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ทั้งพืชอาหารช้าง ทุ่งหญ้าอาหารช้าง และโป่ง ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อดึงช้างป่ากลับสู่ผืนป่าใหญ่ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน เช่น

- ปรับปรุงและฟื้นฟูทุ่งหญ้า เนื้อที่ ๒,๐๐๐ ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน
- จัดทำแหล่งน้ำขนาดเล็กและฟื้นฟูบ่อน้ำ ขนาด ๓,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร

จำนวน ๗๐ บ่อ

- จัดทำแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ๗ แห่ง (เป้าหมายแล้วเสร็จ ปี ๒๕๖๕)
- พัฒนาแหล่งน้ำบาดาลในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จำนวน ๒๒ จุด
- ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์และติดตั้งบรรจุน้ำ ขนาด ๑๕๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร จำนวน ๒ จุด

ในพื้นที่แปลงทุ่งหญ้า

- สร้างฝายชะลอน้ำแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ระบบนิเวศ จำนวน ๘๗ ฝาย

๒. การพัฒนาพื้นที่แนวกันชนที่ปัจจุบันช้างป่าใช้เป็นที่อยู่อาศัยที่อยู่ประจำและออกมาหากิน เป็นครั้งคราวในช่วงฤดูแล้ง การพัฒนาระบบติดตามและเฝ้าระวังช้างป่าเพื่อติดตามเส้นทางการเคลื่อนที่ ของช้างป่า ๔๕ จุด ครอบคลุมจุดเสี่ยงใน ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสระแก้ว โดยรอบพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การสร้างจุดพักช้าง ในป่าชุมชนเพื่อดึงดูดให้ช้างกลับคืนสู่ป่าใหญ่ การให้ความรู้ สร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนเกี่ยวกับ พฤติกรรมของช้างป่า และการปฏิบัติต่อช้าง การอยู่ร่วมกันกับช้างป่า

๓. การสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์ช้างป่า การพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนแยกจากแหล่งน้ำช้างป่า การปรับเปลี่ยนวิถีการเกษตร สร้างกลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวัง ป้องกัน และแจ้งเตือนภัยจากช้างป่า และเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่า